

جهاد دانشگاهی استان کرمان

نظریه برنامه درسی
(چستی، ساختار، فرایند و عمل)

گردآوری و ترجمه

اصغر سلطانی

عضو هیات علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

سرشناسه	: سلطانی، اصغر، ۱۳۵۵ -، گردآورنده، مترجم
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه برنامه‌درسی (چیستی، ساختار، فرایند و عمل) / گردآوری و ترجمه اصغر سلطانی
مشخصات نشر	: کرمان: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات واحد کرمان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۰ ص.: مصور، جدول، نمودار.
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: آموزش و پرورش - برنامه‌های درسی - مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: برنامه‌ریزی درسی - مقاله‌ها و خطابه‌ها
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی. سازمان انتشارات. واحد کرمان
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ع ۸۵ س ۱۵ / ۲۸۰۶ LB
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۵ / ۰۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۵۷۱۸۵

نام کتاب	: نظریه برنامه‌درسی (چیستی، ساختار، فرایند و عمل)
مترجم	: اصغر سلطانی
ناشر	: جهاد دانشگاهی استان کرمان
تاریخ انتشار	: ۱۳۹۳
تیراژ	: ۵۰۰ جلد
نوبت چاپ	: اول
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۱۵-۷۲-۳
قیمت	: ۱۴۸۰۰ تومان

فهرست مطالب

سخن ناشر

سخن مؤلف

فصل اول: نظریه پردازی درباره نظریه برنامه درسی.....	۱
معنای نظریه.....	۲
نظریه علمی.....	۴
نظریه فلسفی و انسان گرایانه.....	۵
کارکرد نظریه.....	۶
نکات پایانی.....	۸
فصل دوم: نظریه برنامه درسی: مفهوم، تدوین و کاربرد.....	۱۱
نظریه برنامه درسی چیست؟.....	۱۲
یک نظریه چگونه تدوین می شود؟.....	۱۴
کاربردهای نظریه برنامه درسی.....	۱۷
فصل سوم: معنای آن چه نظریه برنامه درسی نامیده می شود چیست؟.....	۱۹
نظریه برنامه درسی چیست؟.....	۲۱
مزیت ها، کاربردها و کارکردهای نظریه برنامه درسی چیست؟.....	۲۲
چگونگی ساختن نظریه های برنامه درسی.....	۲۵
برای تسهیل تولید نظریه در برنامه درسی چه باید کرد؟.....	۲۶
فصل چهارم: نظریه برنامه درسی معانی مختلفی برای افراد دارد.....	۲۹
سنت های چهارگانه نظریه برنامه درسی.....	۳۰
نکاتی در مورد ویژگی های برجسته نظریه های برنامه درسی.....	۳۴
سخن آخر.....	۳۶
فصل پنجم: نظریه پردازی برنامه درسی و دلالت های عملی آن.....	۳۷
تعاریف.....	۳۸
نظریه پردازی ساختاری.....	۳۹
نظریه پردازی جامع نگر.....	۴۲
نظریه پردازی موضوعی.....	۴۵
فصل ششم: نظریه برنامه درسی.....	۴۹
۱- ماهیت نظریه های برنامه درسی.....	۵۱

۵۱.....	۱-۱ الگوهای مفهومی برنامه‌درسی.....
۵۲.....	۲-۱ نظریه‌های مشروعیت‌بخشی برنامه‌درسی.....
۵۴.....	۳-۱ نظریه‌های فرایندی برنامه‌درسی.....
۵۶.....	۴-۱ نظریه‌های ساختاری برنامه‌درسی.....
۵۸.....	۵-۱ نظریه‌های اجرای برنامه‌درسی.....
۵۸.....	۲- موضوعات اساسی در نظریه برنامه‌درسی.....
۵۹.....	۱-۲ برنامه‌درسی اساسی: تغییر نیازهای آموزش پایه.....
۶۰.....	۲-۲ سازماندهی مجدد دانش موضوعی.....
۶۰.....	۳-۲ بهبود سواد رایانه‌ای.....
۶۱.....	۴-۲ فرایندهای تغییر سرفصل‌ها.....
۶۲.....	۵-۲ گسترش برنامه‌درسی تجربی.....
۶۳.....	۶-۲ تغییر الگوهای تدریس و یادگیری.....
۶۳.....	۳- نتیجه.....
۶۵.....	فصل هفتم: نظریه برنامه‌درسی: «نمونه‌ای» به من نشان بده.....
۶۵.....	مقدمه.....
۶۸.....	نظریه برنامه‌درسی چیست؟.....
۷۱.....	شکل‌های مختلف یک نظریه.....
۷۴.....	نظریه برنامه‌درسی جان دیویی.....
۷۹.....	فصل هشتم: نظریه برنامه‌درسی تا چه اندازه واقعی است؟.....
۸۲.....	نظریه در ارتباط با عمل دیده می‌شود.....
۸۴.....	چگونه نظریه می‌سازیم؟.....
۹۱.....	فصل نهم: نظریه برنامه‌درسی به‌عنوان استعاره.....
۹۲.....	نظریه برنامه‌درسی چیست؟.....
۹۵.....	استعاره به‌عنوان فرایند تفکر.....
۹۹.....	مقایسه استعاره و نظریه.....
۱۰۵.....	فصل دهم: شکاف میان نظریه و عمل برنامه‌درسی.....
۱۰۶.....	تاریخ نظریه برنامه‌درسی.....
۱۰۸.....	دلایل وجود شکاف میان نظریه و عمل برنامه‌درسی.....
۱۱۱.....	طرح‌هایی برای بستن شکاف میان نظر و عمل برنامه‌درسی.....
۱۱۳.....	چشم‌انداز کنونی.....
۱۱۷.....	فصل یازدهم: کاربردهای عملی نظریه برنامه‌درسی.....

۱۱۹	گونه‌های مختلف نظریه در برنامه‌درسی
۱۲۵	کاربردهای عملی نظریه برنامه‌درسی
۱۲۹	فصل دوازدهم: نظریه برنامه‌درسی چیست؟ موضوعی ویژه در نظریه اجتماعی
۱۳۰	مسئله تبیین عمل آموزشی
۱۳۲	مسئله انتخاب معیارهای اخلاقی
۱۳۵	مسئله کدام دانش باید تدریس شود
۱۳۶	برنامه‌ای برای نظریه برنامه‌درسی
۱۳۹	فصل سیزدهم: نظریه برنامه‌درسی
۱۴۰	برنامه‌ریزی درسی
۱۴۰	نومفهومی کردن و نظریه برنامه‌درسی معاصر
۱۴۴	بین‌المللی شدن
۱۴۵	فصل چهاردهم: به سوی نوزایی در نظریه و برنامه‌ریزی درسی
۱۴۶	آشفته‌گی سرسختانه در حوزه برنامه‌درسی
۱۴۷	بازبینی نشانه‌های بحران شواهد
۱۵۱	برون‌رفت از آشفته‌گی برنامه‌درسی
۱۵۱	حدود و ثغور برنامه‌درسی
۱۵۱	تاریخ متعلق به همه ماست
۱۵۳	از ایدئولوژی تا ایده
۱۵۶	برهم‌کنش نظریه و عمل
۱۵۶	نوزایی در نظریه برنامه‌درسی و برنامه‌ریزی درسی
۱۵۹	کتاب‌شناسی

سخن ناشر

توسعه همه‌جانبه‌ی کشور عزیزمان ایران، مستلزم توسعه‌ی تحقیق، پژوهش و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین است که بخش عمده‌ای از این مسئولیت بزرگ، بر عهده‌ی استادان، محققان، دانشجویان و مؤسسات علمی و تحقیقاتی است. جهاد دانشگاهی نیز به عنوان نهادی برخاسته از انقلاب اسلامی با اهداف علمی، پژوهشی و فرهنگی، چاپ و نشر کتب علمی و دانشگاهی که نتیجه‌ی تحقیق، پژوهش و تلاش علمی و اندیشمندانه‌ی همکاران محترم عضو هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی می‌باشد را در کنار دیگر مسئولیت‌های خطیر خود، رسالتی مهم تلقی می‌نماید. امید که خداوند متعال ما را در انجام این مهم، بیش از پیش یاری فرماید.

دکتر رضا کامیاب مقدس

رئیس جهاد دانشگاهی استان کرمان

سخن مؤلف

بررسی مقوله نظریه و نظریه پردازی در برنامه درسی، حکایت مشهور «فیل در خانه تاریک» مثنوی را پیش چشم می آورد. هر صاحب نظر از دید خود به موضوع نظریه برنامه درسی نگریسته است. نگاه هایی که گاه متضاد بوده و یا به جای نظریه پردازی در برنامه درسی، تنها به شرح دیدگاه هایی ویژه در برنامه درسی و برنامه ریزی درسی پرداخته اند. برخی وجود نظریه برنامه درسی را انکار می کنند و یا آن را منحصر به نظریه دیویی در برنامه درسی می دانند. بعضی صاحب نظران دیگر، ماهیت و شکل نظریه برنامه درسی را متفاوت از نظریه های مشابه در علوم اجتماعی دانسته و برای آن مبنایی تمثیلی و استعاری پیشنهاد می دهند، در حالی که گروهی دیگر، تکوین نظریه هایی از جنس نظریه های علمی را در برنامه درسی غیرممکن نمی دانند. از نظر عده ای نیز «نظریه پردازی برنامه درسی یک عمل مقدس است و بیان پنداره انسانی در زندگی» است. همان گونه که هونکی بیان داشته، به نظر می رسد که هیچ گونه وحدت نظری در حوزه برنامه درسی وجود ندارد تا منجر به ایجاد ترکیبی مناسب [از نظریه پردازی های مختلف] گردد. نوعی آشفتگی نظری که شاید میراث دار بحران های دیگری چون بحران چیستی و بی شکل بودن حوزه برنامه درسی باشد.

نوشته های فارسی در زمینه نظریه برنامه درسی، همانند بسیاری از کتاب های مربوط به حوزه، تقریباً به طور کامل برگردان متون خارجی بوده و طبیعی است که این گوناگونی و پراکندگی آراء در آن ها نیز وجود داشته باشد. تلاش هایی که در چند سال اخیر در زمینه ترجمه کتب مربوط به نظریه برنامه درسی صورت گرفته اند، بیشتر ارائه نوعی دسته بندی بوده است از آن چه که «نظریه ها»، «ایدئولوژی ها»، «رویکردها»، «سنت ها» و مانند آن نامیده شده اند. به ندرت به نوشته ای برخورد می کنیم که پیش از وارد شدن به این دسته بندی ها که معمولاً بر سر نام آن ها نیز اختلاف وجود دارد، به مقوله چیستی نظریه و نظریه پردازی برنامه درسی پرداخته باشد. موضوعی که جای خالی آن در مباحث مربوط به نظریه برنامه درسی به خوبی احساس می گردد.

بر این اساس، موضوع کتاب حاضر نه دسته بندی و یا نوع شناسی نظریه های برنامه درسی، بلکه چیستی، ساختار، فرایند و عمل نظریه برنامه درسی است. به این منظور، طیف گسترده ای از مقاله های موجود در قلمرو نظریه و نظریه پردازی برنامه درسی مورد بررسی قرار گرفته و نهایتاً مجموعه ای تقریباً کامل از گفتارهای مرتبط با موضوع کتاب انتخاب و ترجمه شده اند؛ مجموعه ای که به گفته البرایت ولنس، در ارتباطی که با ایشان داشتم، «مقاله های کلاسیک واقعی مربوط به نظریه برنامه درسی» هستند. بنابراین کتاب در قالب مجموعه مقالات و شامل چهارده فصل است. فصل های اول تا ششم به چیستی و تعریف نظریه برنامه درسی می پردازند. بخش دوم به نظریه برنامه درسی و استعاره اختصاص دارد که شامل سه گفتار است. در بخش سوم، نظریه برنامه درسی و عمل در قالب دو مقاله بررسی شده و در بخش پایانی نیز با سه مقاله، دیدگاه های ویژه در نظریه برنامه درسی معرفی شده اند. نویسندگان مقالات از برجسته ترین صاحب نظران و متعلق به نحله های فکری متفاوت در حوزه برنامه درسی می باشند. اندیشه ورزانی چون ارنشتاین و هانکینز، بوشامپ، مک کاجن، واکر، هونکی، همی یر، کلیارد، مک دونالد، کلاین، ولنس، جری هلمز، پائنار، راگا و هلبویش.

هدف مترجم، کوشش برای ارائه متنی روان بوده است. در ابتدای هر فصل، ضمن معرفی مقاله، خلاصه ای از آن به متن اصلی افزوده شده و برخی واژه ها یا عبارات های نیازمند به توضیح بیشتر، در پانویس شرح داده

شده‌اند. با این حال همانند بسیاری از متون برگردان شده از یک زبان به زبانی دیگر، اثر پیش رو نیز خالی از لغزش نیست. بر خویش می‌یالم که ضمن پیش کش این کتاب به جامعه تعلیم و تربیت کشور، به‌ویژه دانشوران حوزه برنامه‌درسی، پذیرای نقدهای سازنده ایشان باشم.

اصغر سلطانی

اصفهان - تابستان ۱۳۹۳

www.ketab.ir